

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Rognan, 03.01.2023

Hørings svar – Høringsnotat - Grunnrenteskatt på havbruk

BAKGRUNN

Det vises til Finansdepartementets høringsnotat av 28.september 2022. Samme dag fremmet regjeringen forslag om å innføre grunnrenteskatt på norsk havbruk. Vårt selskap blir omfattet av forslaget til grunnrenteskatt på havbruk, og vi vil i det videre redegjøre for noen av våre synspunkter.

På pressekonferansen redegjorde statsminister Støre og finansminister Vedum om at grunnrenteskatt for norsk havbruk **skal** innføres fra 01.01.2023, høringsfrist 04.01.2023 og dermed ikke lovfestet før tidligst sommeren 2023. Først og fremst synes vi det er problematisk at vi skal betale noe som vi ikke helt vet hva er på et eller annet tidspunkt frem i tid. Prosessen med en så stor omveltning som dette faktisk er, stiller vi oss sterkt kritisk til, all den tid Norge skal fremstå som et demokrati, hvor spesielt slike prosesser som regjeringen nå har satt i gang, og vil få betydelige konsekvenser for enkeltpersoner, ikke gjøres gjennom allerede etablerte normer.

Vi finner det også kritikkverdigg at regjeringen kommer med forslag om grunnrente på havbruk på dette tidspunkt, da det for 2 år siden, gjennom et bredt forlik på Stortinget, ble vedtatt å sette grunnrente til side, og å heller etablere en næringsspesifikk produksjonsavgift.

Med utgangspunkt i dette forliket har hele næringen gjort tunge investeringer i blant annet smoltanlegg, slakteri- og prosesseringsanlegg. Dette er investeringer gjort med 20-30 års perspektiv med ulike risikovurderinger på investeringstidspunktet. På bakgrunn av de nå endrede rammebetingelser har risikoen på disse investeringene økt betraktelig.

Et annet viktig moment i denne drøftelsen er om norsk havbruksnæring (slik den er drevet og organisert på i dag) faller inn under betegnelsen grunnrente. Vår tilnærming er at vilkårene for grunnrente ikke er til stede, og at man således bør endre beskrivelsen til lakseskatt. Ved å innføre den foreslåtte grunnrenteskatten, så er vår største bekymring at vi vil se kraftige endringer i hvordan næringen vil bli organisert og strukturert.

Vi legger også merke til regjeringens «*ønske*» om å lage et særdeles innviklet og komplisert skatteforslag, som etter vårt skjønn kun bidrar til å øke den statlige «verdskapningen» i

form av enda flere ansatte byråkrater for å forvalte skattereglene/-regimet. Vår tilnærming er at det finnes enklere måter å løse ønsket om et økt proveny fra næringen enn hva regjeringen nå har forsøkt seg på.

Edelfarm AS er imot forslaget om grunnrenteskatt på havbruk.

Den foreløpige konklusjonen vår er derfor at Norsk havbruksnæring som vi kjenner den i dag, opphørte å eksistere 28.09.2022.

BUNNFRADRAG

I forslaget til grunnrenteskatt har regjeringen foreslått et bunnfradrag for å skjerme de «mindre» oppdretterne. Dette bunnfradraget har politikerne kommunisert som MTB på mellom 4.000 til 5.000 tonn, men i realiteten tilsvarer dette kronebeløp på hhv. NOK 54.000.000 til NOK 67.500.000. I praksis vil dette si at «nullpunktet» for å komme i posisjon for grunnrenteskatt er litt over to fulle matfiskkonsesjoner (780t MTB x 2) med dagens markedssituasjon som grunnlag. Dette medfører at alle aktører med over to fulle matfiskkonsesjoner vil måtte betale grunnrente. Det er dermed dissonans mellom hva politikerne sier, og hva som reelt står i høringsnotatet.

En konsekvens av at det skal gis et bunnfradrag som nå er foreslått, vil bli at næringen potensielt må endre organisasjonsstruktur, og vi vil nok oppleve et større omfang av konsolidering, oppsplitting, børsnoteringer og eventuelt salg (til utlendinger) for å gjøre tilpasninger til det nye skatteregimet.

En annen konsekvens ved å benytte bunnfradrag er at man som «liten» oppdretter i perioder vil være innenfor grunnrente, og i andre perioder vil være utenfor grunnrente. Dette medfører ekstremt mye ekstra rapporteringsarbeid og ytterligere merkostnader, i tillegg til potensielle likviditetsmessige utfordringer i de perioder man er «innenfor» grunnrente. Gitt man periodevis er innenfor grunnrente og periodevis utenfor, så vil mange av de mindre aktørene i havbruk operere som «bank» for staten med påfølgende likviditetsutfordringer for selskapene.

I all hovedsak er «små» havbruksaktører familieeide foretak langs kysten og i distriktene, og slik forslaget ligger nå vil dette være særs uheldig for den videre utvikling av arbeidsplasser og samfunn langs kysten.

NORMPRIS

I høringsnotatet er begrepet normpris innført. Slik vi leser dette, så er det foreslått en relativt lik modell som for olje/gass og kraftbransjen. Tilsynelatende har man tatt utgangspunkt i at en laks kan sammenlignes med en kw/t og/eller olje/gass-ekvivalent. Utfordringen er at en laks ikke er en laks (på samme måte som strøm), da man har forskjellig «klassing» av laksen som gjør at man ikke kan benytte normpris som grunnlag overhodet. I tillegg til at laksen klassifiseres forskjellig, så har man i tillegg perioder med **HØY** biologisk

risiko, hvor man i verste fall ender opp med å produsere et produkt, som ikke er salgbart, men likevel skattbart. Dette i motsetning til olje/gass og kraft hvor produktet allerede er «dødt». Ingen oppdrettere klarer å produsere 100% superior laks (beregning for normpris) til enhver tid, og man vil dermed ende opp med å bli skattlagt av en omsetning man aldri har hatt.

Det tar 2-3 år fra lakserognen blir klekket til laksen er ferdig utvokst og spiseklar. I løpet av disse årene går laksen gjennom ulike faser:

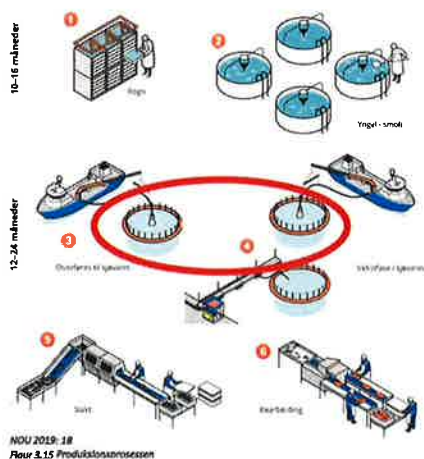

Vi registrerer videre at finansminister Vedum har kommunisert at normpris ikke skal gjelde for 2023, og at det samtidig skal opprettes et normprisråd for å beregne pris. I beste fall virker dette noe ubesluttsomt, og i verste fall enda mer forvirrende. Man bør forvente at regjeringen hadde evnet å lære seg bransjens mekanismer før man kom med et slikt forslag.

At dette i det hele tatt har kommet som et forslag fra regjeringen forteller oss at man ikke har forståelse eller nok kunnskap om næringen, og at dette er et arbeide som står til stryk.

INVESTERINGSNØYTRALITET

Høringsnotatet gir noen føringer på hvordan investeringer skal behandles, og at man kan trekke fra investeringer i sjø mot eventuell grunnrenteskatt. For ordens skyld så har vi tatt med en figur, som er vår tolkning av hvilke investeringer det skal gis fradrag for, hvor vi viser til side 23 i høringsnotatet som har følgende tekst: «...virkeområdet for en grunnrenteskatt på havbruk avgrenses til matfiskproduksjon i sjø. Aktivitet før og etter sjøfasen, slik som eksempelvis stam- og settefiskproduksjon og slakt og foredling, bør falle utenfor virkeområdet for grunnrenteskatt».

Flere politikere har i etterkant av fremleggelsen av høringsnotatet sagt at **alle** investeringer gir rett til fradrag mot grunnrente. Dette medfører dessverre ikke riktighet. Slik det er beskrevet i høringsnotatet så vil **kun** investeringer fra «merdekanten» og inn gi fradrag. For alle praktiske formål vil dette si at det kun er merder, fortøyninger til merder, nøter, fôringsautomater/-slinger og fôrflåter som gir rett til fradrag. Dette er investeringer som på ingen måte vil kunne redusere grunnrenten i noen grad. Det er videre usikkert om båter er omfattet/fradragsberettiget.

De tunge investeringene næringen utøver i dag er i fasen som ikke omhandler sjø-fasen direkte. Dette er investeringer i settefiskanlegg (smolt), slakteri og bearbeiding, investeringer som man er helt avhengig av for å kunne drive med havbruk. Disse investeringene er investeringer som **burde** vært fradragsberettiget, men som på et eller annet vis har falt utenfor.

Det vises for øvrig til uttalelsen fra Torvik utvalget (19.12.2022) rundt grunnrenteskatt på eksisterende næringer; «**...utvalget peker på at det er uheldig å innføre grunnrente på en næring som allerede eksisterer**».

I tillegg benytter næringen leasing som verktøy for en god del av investeringene i driftsmiddel. Slik forslaget i høringen ligger i dag, så er dette «verktøyet» tatt bort, og man vil da få en helt annerledes investeringsstruktur i næringen enn hva man har i dag.

Vår forståelse er at regjeringen ønsker å gjøre investeringer nøytrale, men slik høringsnotatet er utformet, så er dette ikke tilfellet. Vi har, ved gjennomgåelsen av høringsnotatet, fått en fornemmelse av at regjeringen mangler forståelse av hvordan havbruksnæringen egentlig er strukturert/satt opp, og at man på bakgrunn av feilaktige premisser har forsøkt å lage et skattesystem som dessverre slår svært uheldig ut, og ikke treffer som antatt tiltenkt.

Sammenligner man forslaget som nå ligger på høring med eksempelvis olje/gass og kraftindustrien, så ser man at de to har helt andre forutsetninger hva gjelder investeringer og fradrag enn hva som nå er foreslått for havbruk.

TOTAL SKATT FOR NORSKE EIERE AV HAVBRUKSELSESKAP

Gjennom de to siste årene har eiere av norske bedrifter vært gjennom flere utfordringer enn de siste ti årene til sammen. Man har vært gjennom både en global pandemi, men også en økt geopolitisk polarisering som har medført forskjellige nye problemstillinger som man ikke så for seg for noen år siden. Disse hendelsene, inkludert krigen i Ukraina har igjen medført forskyvninger både på leveranser (forsyningssikkerhet), men også på strømpris etc. og dette igjen har bidratt til høyere inflasjon og generell (politisk) ustabilitet. I slike kriser er det da viktig at man opplever at man har forutsigbarhet, spesielt i sitt nærområde, men også i sitt eget land.

Arbeiderpartiet har i tiden etter andre verdenskrig vært en premissgiver for et stabilt og forutsigbart samfunn, og har i samspill med næringslivet/industrien vært en viktig

tilrettelegger for at Norge har vært et land med trygge, gode rammer for å drive næringsvirksomhet. Etter sist valg har vi (dessverre) opplevd at dette er snudd på hodet. De samlede skatter og avgifter har de siste to år økt i et omfang vi ikke har sett maken til i «moderne» tid.

De siste to år har det kommet følgende endringer:

Selskapsskatt (ingen endringer).

Grunnrenteskatt (51,3% - særskatt havbruk).

Produksjonsavgift (58 øre – særskatt havbruk).

Naturressursskatt (58 øre – særskatt havbruk).

Eksportavgift (0,6% – særavgift havbruk).

Arbeidsgiveravgift (økes «midlertidig» med 5% på lønninger over 750.000 pr. år).

Formuesskatt (økt formuesskattegrunnlag blant annet på konsesjoner – særskatt for nordmenn).

Utbytteskatt (økt sats til 37,8%).

Samlet sett gir dette et totalt skattetrykk på eiere av havbruksselskaper på minimum 70-80%. Dette medfører at evnen til å gjøre videre investeringer innenfor det som er et politisk satsingsområde ikke kan gjennomføres. Det sier seg selv at næringen vil gå glipp av nødvendige nasjonale investeringer i fornyelse og utvikling som følge av den formidable totale skatteøkningen.

Våre beregninger er gjort med utgangspunkt i høringsforslaget (28.09.2022), og det viser hvor stor del av den private verdiskapningen staten nå ser for seg å skal ha.

Vi undres på om man nå i realiteten har gått over fra å diskutere skatt til å diskutere hvem som skal eie og drive norsk næringsliv i fremtiden.

FORDELING KOMMUNER

Slik systemet rundt havbruksnæringen er drevet i dag, så er fordelingen av skatter og avgifter balansert gjennom hhv. selskapsskatt, formuesskatt, produksjonsavgift og fordeling fra havbruksfondet. Kommuner som er vertskap for havbruk, har gjennom blant annet havbruksfondet nytt godt av å tilrettelegge for selskaper som har etablert havbruk i disse kommunene. Dette som en kompensasjon for at man har lagt «beslag» på noe av arealene i kommunene, og som et stimuli for en viktig kystnæring med tilhørende jobb- og verdiskaping

Regjeringen hevder at norske kommuner vil komme enda bedre ut gjennom innføring av grunnrenteskatt. Det er vi for så vidt enig i, men våre beregninger viser at vertskommunene for havbruk vil komme dårligere ut enn hva tilfellet er i dag, mens de store kommunene uten «direkte» verdiskaping vil komme betydelig bedre ut (folkerike kommuner som Oslo m.fl).

Havbruksfondet må fortsatt brukes for å gi kommunene incentiv og mulighet for å legge til rette for næringsvirksomhet gjennom plansystemet, infrastruktur og andre tilbud som i grisgrendte strøk er nødvendig for å opprettholde bo- og bli-lyst.

Sammenligner vi grunnrenteskatt på havbruk med grunnrenteskatt på kraftbransjen, så vil kommuner som i dag har begge deler, komme ekstremt uheldig ut sammenlignet med tidligere. Et annet viktig moment, som regjeringen synes å ha «glemt», er at ved innføring av grunnrente i havbruk og økt grunnrente i kraft, egentlig skyter seg selv i foten all den tid man da reduserer utbyttegrunnlaget for spesielt kraftselskapene, som igjen er eid av kommuner.

På bakgrunn av dette så kommer vi inn på et annet viktig spørsmål; er det slik at Finansdepartementet er bedre til å fordele penger med treffsikkerhet for samfunnsutvikling i distriktene (fra Oslo) enn hva lokale kommuner klarer selv? Fra vårt ståsted minner dette om en «stille» sentraloverføring, noe som etter vårt skjønn kan minne om tendenser til statlig overformynderi.

NORGES ØKONOMISKE STILLING

Det har i perioden etter at forslaget om grunnrenteskatt kom, blitt fremsatt påstander fra regjeringen om at dersom denne skatten ikke innføres, så må både skoler og sykehus stenges ned.

Eksempelvis har Norge hatt «*monsterinntekter*» den senere tid på salg av olje og gass, og vi finner det derfor betimelig å stille spørsmål om hvordan dagens regjering driver AS Norge.

Det offentlige Norge står allerede i dag for en høy andel av BNP (60,9%), og vi ønsker å bemerke at vi finner det spesielt at dagens regjering ikke klarer å få mer igjen for hver krone brukt enn hva eksempelvis Finland i sitt statsbudsjett (804mrd), og for den saks skyld Sverige (1.231mrd).

For å hjelpe regjeringen litt på vei, så vil det være særs kostnadsdrivende for staten å skulle innføre grunnrente på havbruk. Ved å innføre et så komplekst og vanskelig skattesystem som nå er foreslått, så vil dette medføre økte offentlige kostnader i form av etterlevelsen av dette.

Våre beregninger viser at provenyet samlet sett vil falle, noe som også er synliggjort i diverse utredninger, blant annet i rapporten fra Junior Consulting AS (09.11.2022). Konklusjonen er at innføring av denne skatten i sum vil bidra mindre til statskassen, enn dersom den ikke hadde vært innført.

KONSEKVENSER

- **Skatteoptimalisering** foran verdiskapning
- Restruktureringer/**salg**/flytting
- **Grønne** investeringer/**klimateiltak** skrotes – blir kun investert i «**fortsatt drift**»
- Eksterne/lokale investeringer skrotes – all **risikokapital** er nå båndlagt
- **Investeringssevne** reduseres betydelig
- **Demografiske** utfordringer **forsterkes** ytterligere langs kysten

I tillegg ser man allerede nå ulike tilpasninger til det nye systemet. Et system man ikke helt vet hvordan vil slå ut, da forslaget som nå ligger på bordet er svært mangelfullt og til dels misvisende.

I tiden fremover vil man sannsynligvis se at flere finansielle aktører vil kjøpe konsesjoner, som da igjen vil medføre at konsesjonene i fremtiden ikke blir eid av lokalt eide familieselskaper, men av internasjonale finansielle aktører som vil benytte norsk, lokal arbeidskraft til å produsere laks i norske fjorder. Man kan anta at den lokale skaperviljen og aksepten for næringen blant folk vil avta i takt med utenlandsk eierskap.

En annen konsekvens er at norske aktører nå vil vende blikket til andre nasjoner hvor rammevilkårene er langt mer forutsigbare og konkurransedyktige enn hva de er i Norge.

En vesentlig, men ikke ubetydelig konsekvens, som dessverre ikke er kommunisert tydelig i denne debatten er den demografiske utvikling i distrikts-Norge, og da spesielt i Nord-Norge.

I 1960 utgjorde Nord-Norge vel 13% av Norges befolkning. Eksempelvis hadde Rogaland og Nordland lik andel av befolkningen, men i dag har Rogaland dobbelt så høy andel som Nordland.

Per nå er den samme andelen under 9%. Og ser man på befolkningsframskrivingen fra SSB så er denne kurven svakt fallende fremover.

Havbruk har i all hovedsak bidratt til å stagnere den negative demografiske spiralen, skapt optimisme i en rekke kystsamfunn, bidratt til å styrke den private egenkapitalbasen i landsdelen, og har nå passert prosessindustrien som Nordlands største eksportnæring.

Vår antakelse er at nye investeringer innenfor marin sektor i Nordland vil få en bråstopp, og kombinasjonen av eierskifter og at investeringer vris til utlandet vil på nytt sette fart i avfolkningen av kyst Norge, og videre en marginalisering av de samme samfunn.

Forslaget, slik det ligger i dag, rammer dermed ekstra hardt, det som potensielt kunne blitt en enda mer betydelig næring for Norge som helhet, og for kysten spesielt.

AVSLUTTENDE BEMERKNING

Næringen betaler for alle praktiske formål et forskudd på «**grunnrente**» i dag gjennom kjøp av konsesjoner hvor staten selv bestemmer utropspris. Dersom den foreslåtte grunnrenteskatten blir innført, bør prisen på konsesjoner settes til kr. 0,-, og allerede innbetalte beløp for konsesjoner må tilbakebetales, for å unngå dobbeltbeskatning.

Høringsnotatet har også vist oss at regjeringen ikke har nok kunnskap, forståelse eller erfaring med næringen, og har ikke klart å se verken rekkevidden eller konsekvensen av dette forslaget. Vi stiller oss også undrende til at regjeringen bestående av Arbeiderpartiet og Senterpartiet ønsker å sentralisere og **nasjonalisere** en næring hvor det tidligere, og gjennom Hurdals-plattformen har vært politisk konsensus rundt at skal være en norsk satsingsnæring.

Dessverre vil dette forslaget (en skatteendring som fortsatt ikke er behandlet i Stortinget) medføre en økt byråkratisering, og en ny betydelig vekst i antall statlige stillinger i Oslo, samt at flere lokalsamfunn langs kysten vil fraflyttes.

Privat kapital og investeringsvilje/-evne vil nå finne andre markeder å satse på.

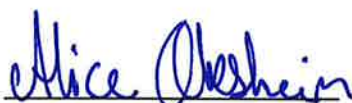
FORSLAG

Edelfarm AS er imot grunnrenteskatt på norsk havbruk.

Dersom regjeringen velger å ikke utsette grunnrenteskatt for havbruk, har vi følgende forslag til hvordan staten kan hente inn et proveny tilsvarende NOK 3,6mrd eller NOK 3,8mrd uten å ta livet av i) en hel næring og ii) driftige lokalsamfunn langs kysten.

1. Økning av produksjonsavgiften
2. Utrede/innlemme Færøysk modell for lakseskatt

Med hilsen
Edelfarm AS

Alice Øksheim
Administrerende direktør